

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนไทยมาก เพราะเราต้องใช้ภาษา อยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแสดง ความเข้าใจซึ่งกันและกัน การใช้ภาษาเพื่อศึกษาค้นคว้าหาความรู้ต่าง ๆ เพื่อประกอบ อาชีพ เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ ภาษายังเป็นเครื่องหมายที่แสดงความเป็นชาติไทยอีกด้วย ดังที่ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2523 : 2-3) กล่าวไว้ว่า "ชาติต้องมีภาษาเป็นของตนเอง จะใช้ภาษาของคนอื่นใน การติดต่อราชการและในกิจการใหญ่ ๆ ของชาติอย่างไรได้ การขาดภาษาเป็นการขาด เอกลักษณะที่สำคัญยิ่ง การมีภาษาเป็นของตนเองใช้ในกิจการของคน ทำให้คนในชาติสำนึก ว่า แต่ละคนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติคน"

ในก้นการศึกษาเล่าเรียน ภาษาไทยมีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนวิชาต่าง ๆ มาก ผู้เรียนจะใช้ภาษาเป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจและค้นหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นเรียนวิชาใด ก็ตาม จำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมอ แม้ว่าปัจจุบันนี้ เราจะมีคำว่าเป็น ภาษาต่างประเทศมากมายก็ตาม แต่การที่จะศึกษาให้เข้าใจลึกซึ้งนั้น คงไม่มีอะไรที่ตีไปกว่า การได้ศึกษาโดยการฟังหรือการอ่านภาษาไทยเป็นแน่

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับของ หลักสูตรซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเรียนทั้งในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยยังกำหนด ให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งที่นักเรียนที่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จะต้องสอบเพื่อคัดเลือกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยและในสถาบันอุดม- ศึกษาของรัฐ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2526 : 3)

ภาษาไทยนอกจากจะมีความสำคัญทั้งในก้นการสื่อสารและการศึกษาสำหรับบุคคล

ปกติโดยทั่วไปแล้ว ก็ยังมีความสำคัญต่อคนพิการอีกด้วย เช่น คนตาบอด ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารแสดงความเข้าใจและความต้องการอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากคนตาบอดมีทักษะในการใช้ภาษาได้ดี ไม่ว่าจะเป็นการฟัง การพูด การอ่าน หรือ การเขียน ก็จะทำให้สามารถใช้ทักษะทางภาษาเหล่านี้ในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้

ในด้านการศึกษของคนตาบอดนั้น ความบกพร่องทางการมองเห็นหรือการขาดการรับรู้ทางสายตาคือ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนตาบอดทุกคนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เลือกที่จะศึกษาในโปรแกรมภาษา ทั้งนี้ ข้อจำกัดทางสายตาก็ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากต่อการเรียนวิชาบางวิชา อันได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภูมิศาสตร์ (Daniel Hallahan and James Kauffman 1982 : 314) โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์นั้น มดุง อารยะวิญญู (2523 : 47) กล่าวว่า "เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาคือ มีผลการเรียนวิชาเลขคณิตในระดับต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะการเรียนวิชาเลขคณิตต้องใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาก" หรือในวิชาวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์ก็เช่นกัน นักเรียนตาบอดจะเสียเปรียบนักเรียนปกติ เพราะไม่อาจแยกแยะความแตกต่างหรือรายละเอียดบางอย่างประการได้

การจัดการศึกษาแก่นักเรียนตาบอดในระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและปรับจุดประสงค์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียนตาบอด ครูผู้สอนประกอบด้วยครูสายตาศึกษา ครูตาบอด นักบวชคาทอลิก ซึ่งเป็นชาวต่างชาติ ตลอดจนอาสาสมัครซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ หน่วยงานที่จัดการศึกษาถึงกล่าวนี้มี 2 ประเภท คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดซึ่งจัดการศึกษาให้กับเด็กตาบอดโดยเฉพาะ ปัจจุบันมี 2 แห่งที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้แก่ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่ อีกประเภทหนึ่ง คือ โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ซึ่งนักเรียนตาบอดเรียนร่วมในชั้นเรียนกับนักเรียนปกติ โดยครูผู้สอนจะสอนตามปกติ แก่นักเรียนจะได้รับความช่วยเหลือพิเศษนอกเวลาเรียนจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น หนังสือเรียนและแบบฝึกหัดที่พิมพ์เป็นอักษรเบรลล์ หรือการสอนซ่อมเสริม เป็นต้น โรงเรียนลักษณะนี้มีทั้งหมด 6 โรงเรียนในการศึกษา 2532 ได้แก่ โรงเรียนชินโรสวิทยาลัย โรงเรียนวัดสุทธิวราราม โรงเรียนนครขอนแก่น

โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย และ โรงเรียนกัลยาณีวัชร

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ นักเรียนตามอกให้ประสบความสำเร็จ ความความคาดหวัง เป็นเรื่องค่อนข้างยากและจำเป็นต้องใช้ของค์ประกอบหลายก้าน เพราะ การจักสภาพการเรียนการสอนที่ค้ำย้อมทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาในการเรียนรู้อันเป็น ปัจจัยในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี องค์กรประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผล ทางการเรียนของนักเรียนตามอกนั้น อาจจำแนกได้หลายก้าน ดังนี้

1. องค์กรประกอบที่เกี่ยวกับตัวครู ครูผู้สอนนักเรียนตามอกนั้นนอกจากจะต้อ ู้ มีความรู้ในวิชาเฉพาะที่ตนสอนเป็นอย่างดีแล้ว จำเป็นต้องได้รับการอบรมทางการศึกษา พิเศษก้วย (สราณีย์ ฤดิยภินันธุ์ 2531 : 7) และยังจำเป็นต้องใช้วิจารณญาณเป็นพิเศษ เช่น ในเรื่องข้อจำกัดและความแตกต่างในก้านความพิการของนักเรียนแต่ละคน การให้ เวลาพิเศษเป็นบางครั้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ ปัญหาที่เกิดจากตัวครูผู้สอน พบว่า ครูยังขาดความรู้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ความรู้ในก้านเทคนิคและวิธีการที่จะทำให้อาษาไทยสนุกสนานน่าสนใจมากขึ้น อีกประการหนึ่ง คือ ครูขาดความกระตือรือร้น ขาดความสำนึกในการกำเนินการสอนอย่าง มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง (ไพฑูริย์ ลินลาวิคิน 2526 : 381) และครูผู้สอนมักจะเน้น เนื้อหามากกว่ากระบวนการ เพราะคิดว่านักเรียนสูญเสียการมองเห็น ทั้งนี้ วิธีการสอน ส่วนใหญ่จึงมักใช้การบรรยายและให้นักเรียนท่องจำเพื่อสามารถตอบข้อสอบได้

2. องค์กรประกอบที่เกี่ยวกับตัวนักเรียน ก้วยเหตุที่การรับรู้ทางสายตามีบทบาท สำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาความคิดรวบยอด ทั้งนี้ เมื่อนักเรียนตามอกสูญเสียการรับรู้ ทางสายตา จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนปกติ (Bateman and Others อ้างถึงใน ชูชีพ อ่อนโคกสูง 2527 : 118)

วงพักตร์ ภูพันธ์ศรี (2528 : 134) กล่าวว่า "คนตามอกมีข้อจำกัดใน เรื่องการรับรู้วัตถุที่มีขนาดใหญ่มาก เช่น ขนาดของภูเขา และไม่สามารถรับสัมผัสเกี่ยวกับ กวงกวาว ท้องฟ้า เมฆ กวงจันทร์ หรือวัตถุที่มีขนาดเล็กมาก เช่น แบนกที่เรียไ้" ส่วน ปัญหาที่เกี่ยวกับการเรียนภาษาของนักเรียนตามอกนั้น คือ การอ่านและการเขียน จากการ วิจัยของศูนย์พัฒนศึกษาแห่งชาติของประเทศไทย (2528 : 34) พบว่า คนตามอกไทยอ่าน

อักษรเบรลล์ได้ช้ากว่าคนสายตาทปกติอ่านหนังสือปกติ คือ สามารถอ่านภาษาไทยได้นาทีละ 40 - 60 คำเท่านั้น ในขณะที่คนสายตาทปกติจะอ่านได้ถึงนาทีละ 180 - 250 คำ

3. องค์ประกอบที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มดุง อารยะวิญญู (2523 : 46) กล่าวว่า "ความพิการทางสายตาไม่มีผลต่อระดับสติปัญญาแต่ประการใด แต่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ไม่อำนวย" สิ่งแวดล้อมที่กล่าวนี้ มีหลายประเด็น เช่น

3.1 สื่อการเรียนการสอน นักเรียนตาบอดจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนที่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องหรือสัมผัสด้วยประสาทอื่น ๆ ที่รับได้มากกว่านักเรียนปกติทั่วไป ทั้งนี้ ถ้าหากครูผู้สอนไม่คำนึงถึงความสำคัญข้อนี้ ก็อาจทำให้นักเรียนตาบอดพลาดโอกาสการเรียนรู้ไปได้

3.2 การสอนซ่อมเสริม นักเรียนตาบอดต้องการการสอนซ่อมเสริม เช่นเดียวกับนักเรียนปกติ โดยเฉพาะนักเรียนตาบอดที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติต้องการที่จะได้รับการสอนซ่อมเสริมจากครูการศึกษาพิเศษเพิ่มเติมเพื่ออธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่ยังไม่เข้าใจที่พอจากการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ

3.3 เวลาในการสอบ นักเรียนตาบอดจำเป็นต้องใช้เวลาในการอ่านข้อสอบมากกว่านักเรียนปกติ ทั้งนี้ ถ้าหากไม่ได้รับเวลาเพิ่มในการสอบแต่ละครั้ง ก็อาจทำให้ทำข้อสอบได้ไม่ดีเท่าที่ควร

3.4 การเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนตาบอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักเรียนที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมหรือโรงเรียนนั้น ๆ เพื่อเป็นการฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การทัศนศึกษา เป็นต้น

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนตาบอดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด เพราะเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนดังกล่าวให้มีคุณภาพทัดเทียมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาไทยและนักเรียนคาบออกเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา ในโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย และนักเรียนคาบออก ในโรงเรียน 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนสอนคนตาบอด ใ้แก่
 - 1.1 โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ
 - 1.2 โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่
2. โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ใ้แก่
 - 2.1 โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย
 - 2.2 โรงเรียนวัดสุทธิวาราม
 - 2.3 โรงเรียนนครขอนแก่น
 - 2.4 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน
 - 2.5 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย
 - 2.6 โรงเรียนกัลยาณีวัชร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดและการประเมินผล

โรงเรียนสอนคนตาบอด หมายถึง โรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสอนนักเรียนตาบอดเท่านั้น มี 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ และ โรงเรียนสอนคนตาบอด

ภาคเหนือ จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีนักเรียนตาบอดร่วมเรียนในชั้นเรียนของนักเรียนปกติ มี 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนชินวรวิทยาลัย โรงเรียนวิศุทธิวราราม โรงเรียนนครขอนแก่น โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย และโรงเรียนกัลยาณวัตร

วิชาภาษาไทย หมายถึง วิชาภาษาไทยที่เปิดสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ทุกรายวิชา

ครูภาษาไทย หมายถึง ครูที่สอนวิชาภาษาไทยให้กับนักเรียนตาบอดทั้งในโรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด

นักเรียนตาบอด หมายถึง นักเรียนที่มีสายตาศากพิการ จนกระทั่งไม่สามารถเข้ารับการศึกษาโดยใช้สายตาได้ (ไม่อาจอ่านหนังสือของคนปกติได้ ต้องใช้อักษรเบรลล์) ทั้งที่เรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสอนนักเรียนตาบอด ในปีการศึกษา 2532

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคนตาบอดในการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนตาบอดระดับมัธยมศึกษา
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการวิจัยครั้งต่อไป